

A Pécsi Ítéltábla a dr. Horváth T. Béla ügyvéd (fél címe 2) által képviselt **I.rendű felperes neve** I. rendű, **I.rendű felperes nevének** II. rendű (mindketten I.rendű felperes címe szám alatti lakosok) és **III.rendű felperes neve** (III.rendű felperes címe) III. rendű felpereseknek - a permegszüntetéssel érintett I.rendű alperes neve (I.rendű alperes címe) I. rendű, a Lendvai és Szörényi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Lendvai András ügyvéd fél címe) által képviselt **II. rendű alperes neve, címe** II. rendű, a Boronkai-Gál Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Gál Sándor ügyvéd fél címe) által képviselt **III.rendű alperes neve** (címe) III. rendű, és **IV.rendű alperes neve** (címe) IV. rendű, a Lendvai és Szörényi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Lendvai András ügyvéd fél címe) által képviselt **V.rendű alperes neve** (címe) V. rendű és az **VI.rendű alperes neve** (címe) VI. rendű alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása, érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása és kártérítés iránt indított perében a Pécsi Törvényszék 2017. március 27. napján kelt 4.P.20.658/2015/32. számú ítélete ellen a felperesek által 34. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés, a II., V. és VI. rendű alperesek által Pf. 4. sorszámon, a III. és IV. rendű alperesek által Pf. 3. sorszámon előterjesztett csatlakozó fellebbezések folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - részben eltérő indokolással - helybenhagyja.

Kötelezi a felpereseket, hogy egyetemleges kötelezettséggel fizessenek meg tizenöt napon belül a II., V. és VI. rendű alpereseknek, mint együttes jogosultaknak 343.400 (háromszáznegyvenháromezer-négyszáz) forint, a III. és IV. rendű alpereseknek, mint együttes jogosultaknak 343.400 (háromszáznegyvenháromezer-négyszáz) forint másodfokú eljárásban felmerült költséget, valamint az állam javára - az illetékes állami adóhatóság felhívására - 2.500.000 (kettőmillió-ötszázezer) forint le nem rótt fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperesek 2007. évben az I. rendű felperes rokonától, a **B** ügynökétől szereztek tudomást az úgynevezett unit-linked típusú, kedvező befektetési lehetőségként bemutatott életbiztosításról, illetve arról, hogy ingatlanfedezetre felvett kölcsönből tehetnek szert a befektetendő összegre. Az ügylet jellemzője szerint az adós az életbiztosításban halmozza fel a deviza alapú kölcsön tőkerészét, és a kölcsönszerződésben megjelölt időpontban azt az életbiztosítási szolgáltatási összeg felhasználásával törleszti.

A felperesek a **B** Kft. megbízásából eljáró **Vné T** Aval tárgyaltak a szerződés megkötéséről, aki részükre az **E** Rt. II. rendű alperesi jogelőddel, és az **A** Rt.-vel történő ügyletkötést javasolta. **Vné T** **A** szóban arról tájékoztatta a felpereseket, hogy változó kamatról van szó, amely az árfolyamtól függően változhat (felfelé és lefelé is mozoghat). Közreműködésével az I. és II. rendű felperesek

2007. március 21. napján 23.030.000 forint szabad felhasználású svájci frank devizanemű kölcsön iránti kérelmet terjesztettek elő írásban az **E** felé. A kapcsolódó **A-Q** ügyfél engedményezési nyilatkozatban az I. rendű felperes kijelentette, hogy kölcsönkérelmet nyújtott be az **E** felé, hozzájárulását adta ahhoz, hogy a megjelölt életbiztosítási szerződés a megkötendő kölcsönszerződés fedezetéül szolgáljon. Tudomásul vette, hogy a befektetéshez kötött életbiztosítás rendszeres díjának megfizetése önmagában nem garantálja a tőketartozás törlesztését. Az I. rendű felperes ugyanebben a nyilatkozatban aláírásával igazolta, hogy részletes tájékoztatást kapott az általa igényelt hitelhez kapcsolódó teljes hiteldíj összetételéről, megismerte a devizahitelek kockázatairól szóló kiadványban foglaltakat, az életbiztosításhoz kapcsolódó hitelfelvételi lehetőségeket, annak alapvető feltételeit, a tájékoztatás egy példányát átvette, amelyben többek között az is szerepel, hogy a biztosító nem garantálja a tőketörlesztést.

A felperesek a kölcsönszerződés tervezetét nem kapták kézhez. 2007. június 8. napján került sor a szerződéskötésre a IV. rendű alperes közjegyző mellett működő III. rendű alperes közjegyző-helyettes előtt, akinek hivatali helyiségében az **E** képviselőjében együttes aláírási joggal rendelkező meghatalmazottként jelen voltak **F T I** és **T T**; az I. és II. rendű felperesek, mint adósok és zálogkötelezettek, valamint a III. rendű felperes készfizető kezesként.

A felek egy okiratba foglaltan két kölcsönszerződést kötöttek. Az „A” jelzésű megállapodásrészben foglalt ... azonosítószámú kölcsönszerződés szerint az **E** ingatlanon alapított önálló zálogjog és készfizető kezességvállalás mellett húsz év futamidőre 135.855 svájci frank összegű, CHF devizanemben nyilvántartott kölcsönt nyújt, különös tekintettel arra, hogy az I. rendű felperes adós a szerződésben megjelölt életbiztosítási szerződést kötött. Az adósok tudomásul vették, hogy a bank a kölcsön összegéből legfeljebb 18.170.000 forintnak megfelelő, a banknak a folyósítás napjára jegyzett deviza vételi árfolyamán átszámított deviza összeget folyósít. A hat hónapos kamatperiódusonként egyoldalúan változtatható ügyleti kamat induló mértékét évi 4,1 %-ban, a havonta egyoldalúan változtatható kezelési költség induló mértékét 1,9 %-ban határozták meg. Az induló teljes hiteldíjmutató évi 6,4 % volt. A kamatra és a kezelési költségre fizetendő havi törlesztőrészlet 679,28 CHF összeget tett ki, a három részletben törlesztendő tőke első esedékességét 2018. május 19. napján jelölték meg. A fizetési kötelezettségeket az üzletszabályzatban rögzítettek szerint közzétett deviza eladási árfolyamon kellett teljesíteni. A szerződés A.10. pontja tartalmazta a kockázatfeltáró nyilatkozatot az árfolyamkockázattal kapcsolatban.

A szerződés B részében ... banki ügyletazonosító számon azonos általános szerződési feltételek és biztosítékok, eltérő hiteldíj mellett további kölcsönszerződés jött létre a felek között 36.898 svájci frank kölcsönre azzal, hogy abból a bank legfeljebb 4.935.000 forintnak megfelelő, a folyósítás napjára jegyzett deviza vételi árfolyamon átszámított deviza összeget folyósít.

Valamennyi megjelent szerződő fél aláírta az okiratot, tanúsítva, hogy a huszonhét oldal terjedelmű megállapodás tartalma az ügyleti akaratuknak és a jognyilatkozataiknak mindenben megfelel. A szerződés szerint a IV. rendű alperes ellenjegyzése mellett a III. rendű alperes által készített közjegyzői okiratot a III. rendű alperes felolvasta, annak tartalmát és jogkövetkezményeit megmagyarázta. A valóságban az okirat felolvasása nem történt meg, a szerződő felek csak aláírták a közjegyzői okiratba foglalt szerződést. A felperesek a IV. rendű alperes helyiségébe a szerződéskötés napján 10.00 órakor érkeztek és kb. 10.45 órakor távoztak, ennyi idő alatt huszonhét oldal terjedelmű szöveget nem lehet felolvasni, mert az kb. 2,7 órát venne igénybe. E napon a IV. rendű alperes székhelyén öt darab közjegyzői okirat készült, valamennyit a III. rendű alperes

szerkesztette. A szerződést a felperesek nem olvasták el annak aláírása előtt. A részleteket 2012. évig fizették.

Az E jogutódja, a II. rendű alperes részéről a felülvizsgált elszámolás megtörtént. Az I. és II. rendű alperesek jogutódja állományátruházás folytán az V. rendű alperes, később pedig engedményezés folytán a VI. rendű alperes lett.

A felperesek többször módosított és pontosított keresetükben a kölcsönszerződések és az abban nevesített, hozzá kapcsolódó biztosítási szerződések érvénytelenségének megállapítását kérték, hivatkozva arra, hogy a szerződések a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959. évi Ptk.) 200.§ (2) bekezdése alapján semmisek, mert jogszabályba ütköznek, nevezetesen az 1959. évi Ptk. 209.§ (1), (2), (3) és (4) bekezdésébe, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 213.§ (1), (2), (3) és (4) bekezdésébe, a 203.§ (1) bekezdésének *b)* pontjába és 46.§-ába, továbbá a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (Kjtv.) 120-129.§-aiban írtak nem teljesültek, mert a III. rendű alperes a kölcsönszerződést nem olvasta fel. Jogkövetkezményként az eredeti állapot helyreállítását kérték azzal, hogy a felvett 23.030.000 forint kölcsönből az általuk kifizetett 11.577.803 forintra figyelemmel a tartozásuk 11.482.227 forint. Kérték a kölcsönszerződés és a kapcsolódó biztosítási szerződések érvénytelenségének megállapítását megtévesztés, tévedés miatt is az 1959. évi Ptk. 210.§ (1) és (4) bekezdése, 235.§ (1) bekezdése, 236.§ (1) bekezdése és (2) bekezdés *a)* pontja szerint. Az alpereseket egyetemleges kötelezettséggel kártérítés megfizetésére kérték kötelezni az 1959. évi Ptk. 339.§-a alapján, hivatkozva arra, hogy az alperesek a szerződés ismertetés nélkül történő aláíratásában közös megtévesztő cselekményt tanúsítottak. Ennek következtében négy termőföld ingatlant kényszerültek eladni a törlesztés érdekében, haszonbérleti díj bevételük maradt el, hozamvesztésük keletkezett, valamint 133.183 forint közjegyzői díjat feleslegesen fizettek meg. Kártérítési igényüket 20.584.656 forintban jelölték meg.

Az I., II., illetve V., VI. rendű alperesek elsődlegesen a per megszüntetését kérték, érdemi ellenkérelmük a kereset elutasítására irányult. A III. és IV. rendű alperesek a kereset elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság a keresetet és a per megszüntetésére irányuló kérelmet elutasította. Kötelezte a felpereseket, hogy egyetemleges kötelezettséggel fizessenek meg az I., II., valamint V., VI. rendű alpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 620.000 forint, míg a III., IV. rendű alpereseknek ugyancsak 620.000 forint perköltséget, az államnak 1.500.000 forint feljegyzett illetéket.

Az elsőfokú bíróság az I., II., V. és VI. rendű alperesek permegszüntetés iránti kérelme kapcsán az 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 7. pontjában, és a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (DH2 törvény) 37.§-ában foglaltakat összevetve úgy foglalt állást, nem kizárt, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására irányuló keresetet a bíróság tartalma alapján a felperesek által előterjesztett elszámolásra is figyelemmel érvényessé nyilvánítás iránti kérelemként minősítse és bírálja el, függetlenül attól, hogy a felperesek kérelme az eredeti állapot helyreállítására irányult.

A semmisség körében a Hpt. 213.§ (1) bekezdés *b)*, *c)* és *d)* pontjának megsértését nem találta megállapíthatónak az elsőfokú bíróság, mivel a szerződés tartalmazta az éves, százalékban kifejezett teljes hiteldíjmutatót a szerződés megkötése napján érvényes, a hitelező által az adott devizanemre

meghatározott és közzétett devizaárfolyamok figyelembevételével (a szerződések 3.10. pontja), továbbá az összes költséget, kamatot, járulékot és ezek éves, százalékban kifejezett értékét is. A szerződés magában foglalta azoknak a feltételeknek, illetőleg körülményeknek a részletes meghatározását is, amelyek esetében a hiteldíj megváltoztatható.

Rámutatott az elsőfokú bíróság, hogy a felperesek állították, de nem konkretizálták a tisztességtelen szerződési feltételekkel kapcsolatos hivatkozásaikat, amelynek megállapításával az 1959. évi Ptk. 200.§ (2) bekezdése szerinti semmisség hivatalbóli megállapítását kérték. A fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) felperesek által felhívott rendelkezései közül az 1.§ (1) bekezdés *a)* pontja szerint azok a szerződési feltételek tisztességtelenek, amelyek a szerződés bármely feltételének értelmezésére a fogyasztóval szerződő felet egyoldalúan jogosítják fel; ilyen kikötés a perbeli szerződésekben nem volt. Az R. 1.§ (1) bekezdés *d)* pontja körében az elsőfokú bíróság arra volt figyelemmel, hogyha az adós esetleges felmondási jogára a szerződés nem is tér ki, abból nem következik, hogy felmondásra a felperesek ne lettek volna jogosultak, mert a felmondás szabályait az 1959. évi Ptk. tartalmazza. Emellett a megállapodás nem teszi lehetővé a felperesek állításával szemben, hogy a bank a szerződést bármikor felmondja. Az R. 2.§ *a)* pontja sem volt alkalmazható, mert a szerződés egyetlen olyan feltételt sem tartalmaz, amely a felperesek meghatározott szerződési magatartását szerződési nyilatkozat megtételének vagy elmulasztásának minősítené. A szerződéskötés körülményei e jogszabályhellyel összefüggésben nem voltak értelmezhetőek. Az R. hivatkozott 2.§ *d)* pontjával összefüggésben az elsőfokú bíróság utalt arra, hogy a felek között az elszámolás megtörtént, az egyoldalú, alapos ok nélküli szerződésmódosítási lehetőség miatt a fogyasztókat ért hátrányokat az elszámolás során kiküszöbölték.

A Hpt. 203.§ (1) bekezdés *b)* pontjába ütközésre történő felperesi hivatkozás kapcsán rámutatott az elsőfokú bíróság, hogy a szerződés megkötésekor a jogszabálynak még nem volt ilyen pontja, a perben pedig fel sem merült, hogy a perbeli szolgáltatás igénybevételének feltételeivel kapcsolatos tájékoztatást az alperesek az ügyfélfogadásra nyitva álló helyiségükben ne tették volna könnyen hozzáférhetővé. Nem vette figyelembe a bíróság a Hpt. 46.§-ába ütközésre vonatkozó hivatkozást sem, mert nem igazolódott a perben, hogy az alperesi pénzügyi intézmény alkalmazottjai nem az elvárható gondossággal és szakértelemmel, a pénzügyi intézmény és az ügyfelek érdekének figyelembevételével és a jogszabályoknak megfelelően jártak volna el. Rámutatott az elsőfokú bíróság, hogy a szerződéstervezet szerződéskötés előtti rendelkezésre bocsátásának elmulasztása nem ütközik jogszabályba. A felperesek pontosan nem határozták meg, hogy melyik az a szerződéses feltétel, amelynek alapos megismerésére nem volt tényleges lehetőségük. Abból, hogy a közjegyző a perbeli szerződést esetlegesen nem olvasta fel, nem következik, hogy a feltételek megismerésére a felpereseknek lehetőségük sem lett volna. Az I. rendű felperes aláírásával igazoltan már a hitelkérelmezés során tájékoztatást kapott a konstrukció lényeges tartalmáról. A szerződést ennek tudatában kellett megkötnie. Amennyiben úgy gondolta, hogy nincs minden lényeges információ birtokában, a szerződéskötéskor meg kellett volna követelnie a szükséges tájékoztatást vagy megtagadni a szerződés aláírását.

Az elsőfokú bíróság a szerződés megtévesztés miatti megtámadását érdemben nem vizsgálta, mert az alperesek elévülési kifogását alaposnak találta. Rámutatott, hogy az I. rendű felperes saját nyilatkozata szerint a szerződést a megkötését követő két-három hónap elteltével, illetőleg akkor olvasta el, amikor már problémák jelentkeztek. Ennek idejét 2008. évre tette. Ebben az időszakban már fennálltak azok a körülmények, amelyek az esetleges tévedését felismerhetővé tették; ha megtévesztették volna, azt fel kellett ismernie, és legkésőbb a szerződés elolvasását követő egy éven belül a szerződést meg kellett volna támadnia.

Nem találta megalapozottnak az elsőfokú bíróság a kártérítési követelést sem. A felperesek kártérítési követelése lényegében azon alapult, hogy őket a bankkal szerződött teljes ügynöki, biztosítói kör manipulatív, fogyasztókat megtévesztő tevékenységével tudatosan dezinformálta, a közjegyzők - összejátszva a biztosítói, ügynöki körrel - a szerződések felolvasásának elmulasztásával közreműködtek a félrevezetésükben. Rámutatott az elsőfokú bíróság, hogy a csalás, megtévesztés, tévedésbe ejtés valamennyi formája sikeres megtámadás esetén a szerződés érvénytelenségét vonja maga után. A megtámadás elévülés folytán eredményre nem vezethetett, a semmisségre történő hivatkozás alaptalan volt, a szerződést érvényesnek kell tekinteni, az érvényes szerződés megfizetésével kapcsolatos felperesi fizetési nehézségek pedig nem vonhatóak a szerződésen kívül okozott károk fogalmi körébe. A vagyoni hátrányt így nem a felperesek részéről semmivel sem bizonyított tudatos megtévesztő magatartás, hanem a szerződés teljesítése okozta. Az esetleges jogellenes alperesi magatartás megállapíthatósága esetén sem lehetne okozati összefüggést találni a felpereseket ért állítólagos kár és az alperesek, illetve alkalmazottaik magatartása között. A felperesek befektetési célból vették fel a kölcsönt, az állított káruk abból származott, hogy a szerződéskötést követően a svájci frank árfolyama megemelkedett, a biztosító befektetései pedig elértéktelenedtek. Ezt azonban a szerződéskötés időpontjában az alperesek sem tudhatták, nem volt tehát miről dezinformálniuk a felpereseket.

Az elsőfokú bíróság valósnak fogadta el ugyanakkor azt a felperesi állítást, hogy a közjegyzői okiratot a III. rendű alperes nem olvasta fel. Az I. rendű felperes testvérének, **Sné Sz Jnak** a tanúvallomása útján tisztázta, hogy a szerződéskötés napján 10.45 órakor az I. rendű felperes a testvére munkahelyén megjelent. Tekintettel a közjegyzői iroda nyitvatartásának időtartamára, a tanú vallomására, valamint arra a körülményre, hogy a huszonhét oldalas közjegyzői okirat felolvasása 6 perc/oldal figyelembevételével összesen 2,7 órát vesz igénybe - mely tény a felek az 1952. évi Pp. 163.§ (2) bekezdésében írt bírói felhívás ellenére kétségbe nem vonták, és így azt a bíróság valósnak fogadhatta el - az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy az okirat felolvasása a közjegyzőnél nem történhetett meg valamennyi részletre kiterjedően. A közjegyzői okirat felolvasása garanciális jelentőségű, a lényeges alaki kellékek meg nem tartása megfosztja a közjegyzői okiratot közokirati jellegétől. A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban Kjt.) 120.§ (1) bekezdés *d*) pontja kötelezővé teszi az okirat felolvasását. A Kjt. 131.§ (1) bekezdése szerint nem tekinthető közokiratnak az az okirat, amelyet a közjegyző a Kjt. 120-129.§-aiban foglaltak megsértésével vagy elmulasztásával készített. A közokirati jellegtől való megfosztottság nem eredményezte azonban azt az elsőfokú bíróság szerint, hogy a perbeli szerződés, mint a Pp. 196.§ (1) bekezdés *d*) pontja szerinti magánokirat ne lenne alkalmas annak bizonyítására, hogy a szerződés a felek között az abban foglalt tartalommal létrejött. A szerződést az arra jogosultak kötötték meg, az okirat alkalmas joghatások kiváltására, tanúsítani képes a benne foglalt szerződés tartalmát, ami a felek akaratával megegyező volt. Ebből következik, hogy a III. és IV. rendű alperesek nem okoztak kárt a felpereseknek azáltal, hogy a III. rendű alperes nem olvasta fel a szerződést. A felperesek egyszer sem állították, hogy azt nem írták volna alá, ha a felolvasás megtörtént volna. A felolvasás hiánya és a felperesi kár között az okozati összefüggés nem állapítható meg. Utalt az elsőfokú bíróság arra is, hogy a kártérítési felelősség egyébként sem terjedhetne ki a III. rendű alperesre, hiszen ő a IV. rendű alperes alkalmazottja volt a szerződés megkötése idején, esetében az 1959. évi Ptk. 348.§-át kell alkalmazni.

Nem adott helyt az elsőfokú bíróság a közjegyző díj visszafizetése iránti kártérítési követelésnek sem. Az okirat ugyanis alkalmas volt arra, hogy a kölcsön folyósítása megtörténjen, a felpereseket vagyoni hátrány azáltal nem érte, hogy a szerződésről kiállított okirat nem minősül közokiratnak. A felolvasás hiányából nem következik, hogy nem tájékoztatták a felpereseket a szerződés lényeges

tartalmi elemeiről. Ezzel kapcsolatban az elsőfokú bíróság elfogadta azokat a nyilatkozatokat és okiratokat, amelyek még a kölcsön felvételét megelőző stádiumban keletkeztek. A felperesek alaptalanul hivatkoztak arra is, hogy az ún. 50. számú meghatalmazás kötelező volt; az elsőfokú bíróság e kérdésnek nem tulajdonított jelentőséget, mert a szerződés pontosan tartalmazta, hogy az alperes jogelődje nevében kik jártak el, és rendelkezésre állt az alperes jogelődje részéről eljáró ügyletkötők közjegyzői okiratba foglalt meghatalmazása.

Az elsőfokú bíróság mellőzte beszédszakértő kirendelését, tekintettel arra, hogy a felek valónak fogadták el azt az állítást, hogy a közjegyzői okirat felolvasása hozzávetőlegesen mennyi időt vehetett igénybe. A kárszakértő kirendelése iránti kérelmet sem teljesítette, mert okozati összefüggés hiányában egyik alperes kártérítési felelősségét sem tudta megállapítani, így az összecszerzési bizonyítás szükségtelen volt.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperesek fellebbeztek. Elsődleges fellebbezési kérelmükben kérték az elsőfokú ítélet megváltoztatását, és a kereset teljesítését. Másodlagos fellebbezési kérelmük a bizonyítási eljárás kiegészítése érdekében a Pp. 253.§ (3) bekezdésének megfelelően, a fellebbezési kérelem keretei között az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére irányult. Harmadlagos fellebbezési kérelmük szintén az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére irányult, a Pp. 252.§ (2) bekezdésére tekintettel. Sérelmezték, hogy az elsőfokú bíróság nem figyelmeztetett a tárgyalás berekesztésére, így jogi képviselőjük nem tudott perbeszédet tartani a tényállás és a bizonyítékok értékelésére, a jogi minősítés összefoglalására.

A felperesek iratellenesnek tartották az elsőfokú bíróságnak azt a megállapítását, hogy nem konkretizálták a tisztességtelen szerződési feltételeket; ezzel szemben keresetükben és több előkészítő iratukban is részletesen megjelölték a megsértett jogszabályokat, melyekre a perbeli szerződések érvénytelenségét alapozták. A felperesek hivatkozása szerint alaptalanul történt annak elsőfokú bíróság általi megállapítása is, hogy az elszámolás megtörtént a peres felek között. Tévesnek tartották az elsőfokú bíróságnak a Hpt. 213.§ (1) bekezdés *d)* pontja szerinti érvénytelenséggel összefüggésben tett azt a megállapítását is, hogy a szerződés meghatározza azokat a feltételeket, amelyek esetén a hiteldíj megváltoztatható.

Fellebbezésükben alapvetően mégis azt kifogásolták a felperesek, hogy bár a perben bizonyítást nyert, hogy a közjegyzői okirat záradéka törvénysértő, a tudtukon, ismereteiken kívül és részvételük nélkül hozták létre a szerződéseket, az elsőfokú bíróság ennek jogkövetkezményeit mégsem vonta le, holott bűncselekmény törvényi tényállása is megvalósulhatott a szerződés tartalmát eltitkoló közjegyzők részéről. Adataik jogellenesen kerültek a bankhoz, a szerződést a bank és a közjegyzők maguk között egyeztetve megírták, amely semmisségre vezet. Hangsúlyozták a felperesek, hogy az ún. 50. számú melléklet hiányában nem készülhettek volna el a kölcsönszerződések, az 50. számú melléklet a hitelező hivatalos, vonalkóddal ellátott kötelező irata volt, melynek megléte tette lehetővé, hogy az ügyfél nevében eljárva valaki a bankkal kialakítsa, előkészítse a kölcsönszerződést. Új tényként, új bizonyítékként hivatkoztak az ítélelhozatalt követően tudomásukra jutott bizonyítékokra, a **B** egykori hitelközvetítője, **Mné K Z** nyilatkozatára, miszerint az 50. számú melléklet nélkülözhetetlen feltétele volt a szerződéses adatok kezelésének, szerződéstervezet elkészítésének a közvetítő ügynök és a bank között.

Kifogásolták az elsőfokú bíróságnak azt a következtetését, hogy a közjegyzői okirat ugyan nem jött létre, a megállapodás azonban létrejött, mert a szerződésben foglaltak mindenben megfeleltek a felek akaratának. Álláspontjuk szerint konszenzusról nem lehet szó, mert nem ismerhették a szerződés tartalmát. Állították, ők abban a hitben voltak, hogy kockázat nélküli befektetési

szerződést köt velük az I. és II. rendű alperesek jogelődje. Ellenbizonyításnak nem csak a közokirattal, de a magánokirattal szemben is helye van. A perben bizonyítást nyert, hogy nem ismerhették meg az okirat tartalmát, anélkül kellett aláírniuk, fogalmuk sem lehetett arról, mi áll az akár köz-, akár magánokiratban. Az elsőfokú ítéletben írtakkal szemben többször, határozottan állították, hogy nem írták volna alá a szerződést, ha a felolvasás megtörtént volna. Hangsúlyozták, hogy az ügynök által aláíratott hiteligénylés nem azonos a banki kölcsönszerződéssel, amit eltitkoltak előlük.

Állították fellebbezésükben a felperesek, hogy miután bizonyították, az iratot nem lehet közokiratnak tekinteni, az is bizonyítottá vált, hogy a szerződés nem jöhetett érvényesen létre. Érvényes szerződésről szó sem lehet úgy, hogy annak bizonyítottan egyetlen oldalát, feltételét sem ismerhették meg. A szerződés létrejöttéhez a törvény nem egy elvi lehetőség fennállását szabja feltételként, hanem azt, hogy ténylegesen megismerjék a felek a szerződés tartalmát és azt fogadják el. Ha a leendő adós nem ismeri a szerződés tartalmát, az a Ptk. szabályainak megkerülése lenne, ezért is hivatkoztak az 1959. évi Ptk. 200.§ (2) bekezdése szerinti semmisségre. A bank szerződési akarata arra irányult, hogy tájékoztatás nélkül kölcsönadjon 23.000.000 forint összeget, amit teljes mértékben be kell fizetni a bank érdekkörében működő biztosító számlájára; míg az ő akaratuk arra irányult, hogy felvegyenek 23.000.000 forint összegű devizakölcsönt, a passzív vagyონukat a kölcsön felvételével aktívva tegyék olyan módon, hogy kockázat nélkül kitermelje a költségeket és havi részleteket, és hasznot is hajtson. A felek szerződési akarata tehát teljes mértékben eltérő volt a szerződéskötéskor.

Változatlanul állították, 2011. június 1. napján jutott a tudomásukra az a tény, hogy az I. és II. rendű alperesek a III. és IV. rendű alperesekkel együttműködve megtévesztették őket, korábban erről nem tudtak. 2011. október 18. napján egyeztettek a későbbi III. rendű alperessel, közölték, hogy megtámadják a szerződést. 2012. január 31. napján, a tudomásra jutástól számított egy éves elévülési határidő előtt megtörtént az előírással közlés, a bankkal és a közjegyzőkkel is közölték az érvénytelenség miatti megtámadást, majd 2012. június 7. napján keresetet nyújtottak be az érvénytelenség megállapítása iránt.

A kártérítési igénnyel összefüggésben állították a felperesek, hogy bizonyították az alperesek jogellenes magatartását, a felróhatóságot, a kár bekövetkeztét és az okozati összefüggés meglétét is.

A III. és IV. rendű alperesek csatlakozó fellebbezést terjesztettek elő, amelyben kérték az elsőfokú ítélet indokolásának részbeni megváltoztatását, és azon megállapítások mellőzését, hogy a valóságban az okirat felolvasása nem történt meg, a szerződő felek csak aláírták a közjegyzői okiratba foglalt szerződést és kb. 10.45 órakor távoztak, továbbá annak a felperesi állításnak való tényként történő elfogadását, hogy a közjegyzői okiratot a közjegyzői irodában a ténylegesen eljáró III. rendű alperes nem olvasta fel. A III. és IV. rendű alperesek hangsúlyozták, hogy az elsőfokú bíróság annak ellenére fogadta fel a fentieket tényként, hogy azok alátámasztására csupán a felperesek előadása és az I. rendű felperes testvéreinek vallomása szolgált. E tanúvallomás nyilvánvalóan nem elfogulatlan, azzal szemben áll **M T I** és **T T** tanúk egybehangzó vallomása, amely szerint nem emlékeznek olyan esetre, hogy a közjegyző nem olvasta volna fel a szerződést; minden esetben közös értelmezést és az esetleges kérdések megválaszolását követően került sor az aláírásra. Állították, nem valós az elsőfokú ítéletnek az a megállapítása sem, hogy a felek a felolvasásra számolt 2,7 órát nem vitatták; jogi képviselőjük a bírói felhívásnak megfelelő válaszában azt tartotta elképzelhetőnek, hogy az eljáró bíró ezzel arányos idő alatt olvasta fel a szerződés egy oldalát.

A II., V. és VI. rendű alperesek maguk is csatlakozó fellebbezést terjesztettek elő az ítélet indokolása, a közjegyzői okirat felolvasásának elmulasztásával és a közokirati jelleg hiányával kapcsolatos megállapítások ellen. Írásban előterjesztett csatlakozó fellebbezésük a per megszüntetése iránti kérelmet elutasító rendelkezést nem érintette. **Sné Sz J** vallomásával kapcsolatban arra hivatkoztak, hogy a tanú a perben elfogulatlanak nem tekinthető; életszerűtlen, hogy 6-7 év távlatában percre pontosan emlékezzen egy számára komolyabb jelentőséggel nem bíró esemény időpontjára. A III. rendű alperes következetesen állította, hogy az ismertetés legalább 90 percet vett igénybe, az elsőfokú bíróság nem adta indokát, hogy miért mellőzte ennek figyelembevételét. Az elsőfokú bíróság a III. rendű alperes által ugyanazon a napon szerkesztett többi közokiratot nem vizsgálta, azok terjedelmére vonatkozóan semmilyen adat nem áll rendelkezésre. Az elsőfokú bíróság nem a közjegyzői okirat felolvasásának időtartamáról nyilatkoztatta a feleket, hanem arról, hogy az eljáró bíró a közjegyzői okirat egy oldalát 6 perc alatt olvasta fel. Az alperesek a per során nem tettek olyan nyilatkozatot, mely alapján elismerték volna, hogy a perbeli közjegyzői okirat felolvasása 2,7 óra időtartamot venne igénybe és különösen nem ismerték el, hogy a III. rendű alperes ennyi idő alatt olvashatta volna fel azt. A közjegyzői okirattal szemben súlytalan az I. rendű alperes testvérének megkérdőjelezhető valóságtartalmú tanúvallomása, valamint az elsőfokú bíróság tényadatokkal alá nem támasztott, az azonos napon készített közokiratok számára alapított következtetése.

A peres felek fellebbezési és csatlakozó fellebbezési ellenkérelme az ellenérdekű fél fellebbezésével, csatlakozó fellebbezéseivel érintett részében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult.

A felperesek előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmet is előterjesztettek. Az Európai Unió Bíróságának feltenni indítványozott kérdéseik annak tisztázását célozták, hogy a .../13. számú ügyben hozott ítélet 3. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a nemzeti bíróság akkor is orvosolhatja-e egy fogyasztói szerződés érvénytelenségét, ha a szerződés érvényben tartása ellentétes a fogyasztó gazdasági érdekeivel és a létrejöttékor hatályos joggal; továbbá összeegyeztethető-e a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosításához fűződő európai uniós feladatokkal, a hatékony jogorvoslathoz, a tisztességes eljáráshoz fűződő európai uniós alapjoggal, ha egy tagállam parlamentje törvénnyel utólag módosít polgári jogi szerződéseket, illetve egy tagállam legfelsőbb bírói szerve ún. polgári jogegységi határozatokkal irányítja az eljáró bíróság ítélezési gyakorlatát, és a tényállásra tekintet nélkül előírja a döntést.

A fellebbezés nem alapos, a csatlakozó fellebbezések alaposak.

A felperesek harmadlagos kereseti kérelmének tartalmára figyelemmel a másodfokú bíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy történt-e az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére okot adó lényeges eljárási szabálysértés. Az elsőfokú bíróság által felvett tárgyalási jegyzőkönyvből (4.P.20.658/2015/31. szám) valóban nem tűnik ki az 1952. évi Pp. 145.§ (2) bekezdésében előírt, berekesztés előtti figyelmeztetés megtörténte. Miután azonban a peres felek bizonyítási indítványaik tárgyában nyilatkozhattak, a hosszan elhúzódó perben pedig számos alkalommal módjuk volt jogi álláspontjuk kifejtésére, és a berekesztésig esetlegesen kellő hangsúlyt nem kapott hivatkozásaikat a fellebbezésben is kifejthették, az elsőfokú eljárás e szabályának megsértése miatt az elsőfokú tárgyalás megismétlését, vagy kiegészítését a másodfokú bíróság szükségtelennek találta, ez okból az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére indokot nem látott.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a rendelkezése álló bizonyítékok mérlegelésével nagyobb részben helytállóan állapította meg. A másodfokú bíróság azonban a csatlakozó fellebbezésekkel érintett

tények vonatkozásában a bizonyítékok értékelésével és az elsőfokú bíróság által levont ténybeli következtetésekkel nem értett egyet.

A felperesek által 11.P.20.619/2012/16. számú előkészítő irat mellékleteként csatolt nyilatkozatok kapcsán az alábbiakat rögzíti a másodfokú bíróság:

A II. rendű felperes 2011. november 11. napján kelt írásbeli nyilatkozata szerint a közjegyző ismertette, miért is jött létre a találkozó, majd az aláírásra kész papírokat elővette azzal, hogy „ugye nem akarják, hogy ezt mind felolvassam”. A II. rendű felperes nyilatkozata szerint ennek örült, hiszen mielőbb szeretett volna visszatérni a munkahelyére és amúgy sem értett hozzá. Emlékezte szerint az egész folyamat kb. 30-40 percet vett igénybe. A III. rendű felperes nyilatkozata szerint a közjegyző megkérdezte, hogy „ugye nem akarják, hogy ezt egészet felolvassam”. Ezután közreadta a szerződéseket, elkezdtek aláírni, eközben a közjegyző a szerződési feltételekről beszélt. $\frac{3}{4}$ 11 körül kijöttek a közjegyző irodájából. **Sné Sz J** 2011. november 10. napján tett írásbeli nyilatkozata szerint 2007. június 8-án pénteken átment hozzá a munkahelyére (... utca 0.) a testvére, I. rendű felperes $\frac{3}{4}$ 12 körül, hogy elmesélje, mi történt aznap a közjegyzőnél. Az I. rendű felperes 2011. november 9-i írásos nyilatkozata szerint a közjegyző ismertette, miért is vannak ott, majd kezében a szerződésekkel megkérdezte, hogy „ugye nem akarják, hogy ezt most itt mind felolvassam”. A felvetésre az I. rendű felperes azt felelte, a közjegyző tudja, hogyan kell eljárni. Erre a közjegyző kiosztotta aláírásra a szerződéseket, elkezdtek aláírni, közben a közjegyző ismertette, hogy a második szerződésnek magasabb a kamata, ha lehetőségük van, azt törlesszék előbb. 10.45 órakor kifelé menet kifizette a közjegyzői díjat, 11.40 órakor hazaért és átment a szomszédba a testvéréhez, hogy elmondja, mi történt a közjegyzőnél.

A II., V. és VI. rendű alperesek, illetve a III. és IV. rendű alperesek megalapozottan hivatkoztak arra, hogy a közjegyzői okiratban foglaltak megdöntéséhez, a Pp. 195.§ (5) bekezdésében foglaltak szerinti ellenbizonyításhoz vezető tényalapként önmagában nem elégséges **Sné Sz J** felperesi hozzátartozó tanúvallomása. A tanúvallomásban foglaltak tényszerűségét megkérdőjelezi, hogy több évvel a történetek követően az emberi emlékezet jellemzően nem képes egy olyan, az észlelő számára érzelmileg semleges esemény pontos időbeli elhelyezésére, mely történés időbelisége az észlelés idején semmilyen jelentőséggel nem bír, és a felidézést segítő jellegzetes körülményhez sem kapcsolódik. A visszatekintő időbeli tájékozódás bizonytalansága tükröződött a perbeli esetben abban is, hogy tanú a korábban írásban tett nyilatkozatában foglaltakhoz képest a 32.P.20.658/2015/21. számú jegyzőkönyvben rögzített és tényállás alapjául elfogadott vallomásában egyébként sem volt következetes, eltérő időpontokat jelölt meg arra nézve, hogy az I. rendű felperessel a szerződéskötés napján mikor találkozott.

Arra vonatkozóan megalapozott ténymegállapítást tenni, hogy a felperesek meddig tartózkodtak a közjegyzői irodában, a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján ítéleti bizonyossággal nem lehet. A felperesek személyes előadása nem bizonyíték, nem értékelhető az sem, hogy az I. rendű felperes 11.04 órakor telefonhívást kezdeményezett, miután annak nincs semmilyen akadálya, hogy bárki a közjegyzői szerződéskötés folyamatát megszakítva kezdeményezzen hívást. A II. rendű felperes munkahelyi felettese által tett nyilatkozatból sem állapítható meg, hogy a II. rendű felperes a szerződéskötés napján a munkahelyétől ténylegesen meddig volt távol. Nem lehet következtetést levonni abból sem, hogy a III. rendű alperes ezen a napon négy másik közjegyzői okiratot is készített, figyelemmel arra, hogy a felperesek szerződésén kívül az egyéb közjegyzői okiratok terjedelmére nézve adat nem merült fel, a következő ügyletkötés megkezdésének időpontjára vonatkozóan pedig információ ugyancsak nem állt rendelkezésre.

Bizonyossággal megállapítható időintervallum hiányában a másodfokú bíróság következtetése szerint szükségtelen azzal foglalkozni, hogy az okirat felolvasása mennyi időt vehetett ténylegesen igénybe, mert a felolvasás időigényességének és a ráfordított időnek a kölcsönös viszonya nem ellenőrizhető.

A közjegyzői okirat tartalmával szembeni ellenbizonyítás sikertelensége folytán ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásból mellőzte annak megállapítását, hogy a valóságban az okirat felolvasása nem történt meg, a felperesek a IV. rendű alperes helyiségébe a szerződéskötés napjának délelőttjén, 10.00 órakor érkeztek és kb. 10.45 órakor távoztak, továbbá ennyi idő alatt egy huszonzét oldalas szerződést nem lehet felolvasni, mert az kb. 2,7 órát venne igénybe (6. oldal harmadik bekezdés). Helyette azt a közokirattal bizonyított tényt állapította meg, hogy a kölcsönszerződéseket az ügyletkötés során a III. rendű alperes felolvasta.

A részben eltérően megállapított tényállás nem hatott ki az elsőfokú bíróság érdemi döntésének megalapozottságára, kizárólag az ítélet indokolását érintette a csatlakozó fellebbezések kapcsán a másodfokú bíróság által későbbiekben kifejtendő indokok szerint.

Az elsőfokú bíróság ítélete a felperesek fellebbezésében foglaltakkal ellentétben nem volt megalapozatlan amiatt a megállapítás miatt, hogy a felperesek konkrétan nem jelölték meg, mely feltételeket tartják tisztességtelennek. Az elsőfokú bíróság ugyanis nem arra mutatott rá, hogy a felperesek nem jelölték meg pontosan azokat a jogszabályokat, illetve normákat, amelyek sérelme okán hivatkoztak a perbeli szerződés semmisségére; ilyen megállapítást az elsőfokú bíróság nem tett, ellenkezőleg, a felperesek által felhívott jogszabályhelyekbe ütközés kérdésében részletes ismertetést és értékelést adott. Az elsőfokú bíróságnak a felperesek tisztességtelenségi hivatkozásaival kapcsolatos kritikája arra utalt, hogy az 1959. évi Ptk. 209.§ (1) bekezdésében foglaltak alapján a tisztességtelenség nem a szerződés egészéhez kapcsolódó jogi fogalom, hanem kizárólag meghatározott szerződési feltétel, szerződési kikötés vonatkozásában értelmezhető (melynek érvénytelensége vezethet a jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén a szerződés egészének megdőléséhez). A felperesek pedig a tisztességtelenség, mint érvénytelenségi ok konkrét feltételhez társítását valóban nem végezték el, nem jelölték meg, a szerződés mely pontjába foglalt mely feltétel vonatkozásában állítják, hogy az egyoldalú és indokolatlan előnyhöz juttatta a velük szerződő hitelezőt.

Tényszerűtlen volt a felpereseknek az a hivatkozása is, hogy az elsőfokú bíróság megalapozatlanul állapította meg a felülvizsgált elszámolás megtörténtét. Ugyan a felperesek nem vitásan panasszal támadták az elszámolást, azonban maguk sem állították, hogy a panasz elutasítást követően a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását kezdeményezték volna. A további jogorvoslat igénybevételének hiányában az elszámolás a DH2 törvény 21.§ (1) bekezdésére figyelemmel felülvizsgálnak tekintendő az elsőfokú bíróság megállapításának megfelelően.

Az elsőfokú bíróság által a perbeli kölcsönszerződés jogszabályba ütközés miatti semmisségének hiányával összefüggésben kifejtettekkel a másodfokú bíróság maradéktalanul egyetért, az elsőfokú ítéletben foglaltakat megismételni nem kívánja. A Hpt. 213.§ (1) bekezdés *d*) pontját érintő felperesi fellebbezés kapcsán azonban kiemeli, hogy Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (DH1 törvény) 4.§ (1) bekezdése értelmében az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó fogyasztói kölcsönszerződés vonatkozásában vélelmezni kell, hogy tisztességtelen az annak részét képező egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötés az egyedileg megtárgyalt feltétel kivételével. A DH1

törvény 6.§ (1) bekezdése lehetővé tette, hogy a fenti tartalmú általános szerződési feltételt alkalmazó pénzügyi intézmény a törvényi vélelem megdöntése iránt pert indítson a Magyar Állammal szemben. Ha a pénzügyi intézmény nem élt a perindítás lehetőségével a DH1 törvény 8.§ (1) bekezdésében meghatározott jogvesztő határidőn belül, vagy a keresetét elutasították, a DH1 törvény 4.§ (1) bekezdésében írt vélelem megdönthetetlené vált. A DH1 törvény hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződéseknek (ideértve a felperesek által kötött szerződéseket is) a pénzügyi intézmény számára egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő általános szerződési feltételei a törvény rendelkezése folytán semmiek. A részleges érvénytelenség következményeként ezek figyelmen kívül maradnak, a szerződés egészének érvényességét azonban ez a körülmény az 1959. évi Ptk. 239.§ (2) bekezdésére figyelemmel nem érinti. A fentiekre figyelemmel nem maradt jelentősége annak a kérdésnek, hogy a perbeli szerződés tartalmazta-e a hiteldíj megváltoztatására okot adó körülmények részletes meghatározását.

A felperesek érvénytelenségi hivatkozásaikat a fellebbezésükben lényegében arra a közös kiindulópontra vezették vissza, hogy nem a perbeli szerződést kívánták megkötni, a megkötött szerződés kapcsán a szerződési akaratuk hiánya, illetve hibája állt fenn, ezért a perbeli kölcsönszerződés nem jött létre.

Hangsúlyozza a másodfokú bíróság, hogy a felperesek kereseti kérelme nem terjedt ki annak megállapítására, hogy a szerződés a peres felek között létre sem jött. A felperesek ezzel kapcsolatos hivatkozásaikat, jogi érveiket kifejezetten az érvénytelenség és nem a szerződés létre nem jötte alapjaként adták elő. Az érvénytelenségi perekben felmerülő egyes eljárásjogi kérdésekről szóló 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 4. pontjának megfelelő alkalmazásával azonban a másodfokú bíróság vizsgálta, hogy a rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján a szerződés egyértelmű, nyilvánvaló létre nem jötte megállapítható-e.

Az I. és II. rendű felperesek által a hiteligénnyel kapcsolatban aláírt dokumentáció, az I. rendű felperes által aláírt, a biztosítási szerződés megkötésével összefüggésben keletkezett iratok és különösen az I. rendű felperesnek a 4.P.20.658/2015/31. számú jegyzőkönyvbe foglalt azon nyilatkozata, hogy **Vné T Atól** a kölcsönkérelemmel kapcsolatos nyomtatványt, illetőleg a konstrukcióról szóló tájékoztatást átvette, cáfolják a felpereseknek a tájékoztatatlanságukkal kapcsolatban tett fellebbezési hivatkozásait. Emellett a felperesek 2011. novemberi írásbeli nyilatkozatainak arra vonatkozó tartalma, miszerint a közjegyző az ügyletkötés megkezdésekor ismertette, miért került sor a találkozóra, egyértelművé teszi, hogy tudniuk kellett, nem befektetési, hanem kölcsönszerződést kötnek.

A felperesek hivatkozásával ellentétben az egybehangzó akaratnyilvánítás a szerződő felek részéről az írásba foglalt kölcsönszerződés ügyletkötési szándékot kifejező aláírásával megtörtént, ezzel közöttük a szerződés létrejött. A szerződés megkötésekor fennálló akarat hiába pedig nem a szerződés létrejöttét érinti, hanem az egyébként már létrejött szerződés érvényességét (Kúria Pfv.I.22.099/2015/5.szám).

Ha a felperesek saját részükről abban bízva kötötték meg a kölcsönszerződést, hogy csak az életbiztosítási szolgáltatást kell törlesztésre fordítaniuk, és a kapcsolódó biztosítási szolgáltatás a kölcsön törlesztésén felül is bizonyosan jövedelmező lesz, feltételezésük téves feltevésnek bizonyult ugyan, azonban ez a feltevés nem elsősorban a kölcsönszerződésre, hanem a biztosítási szerződésre vonatkozott, és egyoldalúsága esetén az érvényességre egyébként sem bír kihatással. Ha a tévedésüket - hivatkozásuknak megfelelően - valóban a hitelező okozta volna, vagy megtévesztéssel vette volna rá őket a szerződés megkötésére, úgy az nem semmisségi ok, hanem az 1959. évi Ptk.

210.§ (1), illetve (4) bekezdésében szabályozott megtámadási ok, és érvénytelenségi hivatkozásként kizárólag a megtámadás eredményessége körében vizsgálható. A szerződés megtámadása azonban sikerre nem vezethetett, mert az elsőfokú bíróság az alábbiakra is figyelemmel helytállóan foglalt állást abban a kérdésben, hogy a tévedésre, megtévesztésre alapított megtámadás elkészt.

Az I. rendű felperes 11.P.20.619/2012/34. számú tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt személyes előadása szerint pár hónapig nem volt probléma, lehetett látni, hogy mennyi pénz van a biztosítónál, azonban a 2008. évi válság tönkretette a befektetési alapokat, emiatt már nem volt nyereség. A szerződést saját hivatkozása szerint akkor olvasta el, amikor már gond volt vele, a törlesztőrészek teljesítése problémássá vált.

Az I. rendű felperes fentiek szerinti személyes előadásából következően a tévedés-megtévesztés felismerésének időpontja semmiképpen sem lehetett az a nap, amikor a felperesek a perbeli jogi képviselőjük számára meghatalmazást adtak. Nyilvánvaló, hogy az 1959. évi Ptk. 236.§ (2) bekezdés a) pontjában foglaltak szerinti megtámadási határidő nem 2011. június 1. napján, hanem jóval korábban, az I. rendű felperes által hivatkozottaknak megfelelően már 2008. évben megkezdődött. Utal a másodfokú bíróság arra is, hogy a felperesek a törlesztőrészeket 2012. évig fizették, ennél fogva is tudniuk kellett, nem befektetési szerződést, hanem kölcsönszerződést kötöttek. Tévesen hivatkoztak a felperesek arra is, hogy mikor történt a szerződés megtámadása. A 11.P.20.619/2012/16/F/5. szám alatt csatolt, 2012. január 31. napján kelt, az I. rendű alpereshez címzett nyilatkozatuk ugyanis megtámadást nem tartalmaz, a hitelszerződés érvénytelenségét köztették e bejelentésükben a felperesek, kifejezetten a szerződés semmisségére, a jogszabályok tudatos megsértésére hivatkoztak, és utóbb keresetüket is ebben a tárgyban terjesztették elő. A szerződés megtámadására csak a 2014. április 14. napján előterjesztett 11.P.20.619/2012/37. számú keresetváltoztatás II. rendű alperessel történő közlésének időpontjában, 2014. április 24. napján került sor.

Az 1959. évi Ptk. 236.§ (1) bekezdésében előírt határidőt, miszerint a megtámadást egy éven belül, írásban kell a másik féllel közölni, majd a közlés eredménytelensége esetén haladéktalanul bíróság előtt érvényesíteni, a felperesek elmulasztották, így az esetleges tévedésük, megtévesztésük a létrejött szerződés érvényességét nem érintheti.

Téves volt az a fellebbezési hivatkozás is, hogy a perbeli szerződések azáltal eredményeznék a jogszabályok megkerülését, mert a szerződő felek valamennyi szerződési feltételt ténylegesen nem ismerték meg. A felperesek a fentiekben kifejtettek szerint a szerződés aláírásával jognyilatkozatot tettek, a szerződési akaratuk hibájára a megtámadási határidő elmulasztása miatt érvénytelenséget eredményezően már nem hivatkozhatnak. A megállapodás jelentős (a kölcsönigénylés tartalmán kívüli) részében a hitelező által alkalmazott általános szerződési feltételekkel jött létre, az általános szerződési feltételek szerződés részévé válásához az 1959. évi Ptk. 205/B.§ (1) bekezdése alapján általában is csupán arra van szükség, hogy a feltételek alkalmazóján kívüli másik fél a megismerés lehetőségének fennállása mellett azokat kifejezetten vagy ráutaló magatartással elfogadja. Az általános szerződési feltételek ilyenekénti minőségét nem a külső megjelenésük, üzletszabályzatba szerkesztettségük, hanem kizárólag az a jellemzőjük határozza meg, hogy az egyik fél által több szerződés megkötése céljából egyoldalúan előre meghatározottak, és egyedi megtárgyalásukra nem került sor (1959. évi Ptk. 205/A.§). Ha a közjegyzői irodában a szerződés felolvasására valóban nem került volna sor, és a felperesek a közjegyzői okiratba foglalt szerződést ennek ellenére írták volna alá, az egyúttal azt is jelentené, hogy a felperesek a feltételek megismeréséhez nem ragaszkodtak, bár erre vonatkozó szándékukat a közjegyző általuk felidézett állítólagos felvetésére kifejezheték.

volna. A felperesek hivatkozásával szemben nincs tehát olyan jogszabály, amely előírná, hogy szerződést csak valamennyi feltétel tényleges ismeretében lehet kötni.

Az I. és II. rendű felperesek a kölcsönkérelem nyomtatványt aláírták, ezzel azt a maguk kérelmének ismerték el. A kölcsönkérelem a II., V., VI. rendű alperesek jogelődjéhez, az Ehoz címzett, általa rendszeresített nyilatkozat volt, így az I. és II. rendű felpereseknek tisztában kellett lenniük azzal, hogy a kérelmüket az Ehoz intézik, annak alapján szerződéstervezet fog készülni azoknak az adatoknak a felhasználásával, amelyeket maguk bocsátottak a szerződés megkötése céljából rendelkezésre. A hitelező és a közvetítő egymás közötti jogviszonyában rendszeresített formanyomtatvány használata vagy annak mellőzése a II., V., VI. rendű alperesek jogelődje és a felperesek közötti jogviszonyra semmilyen tekintetben nem hat ki, így helytállóan járt el az elsőfokú bíróság, amikor a felperesek úgynevezett 50. számú nyomtatvánnyal kapcsolatos hivatkozásainak jelentőséget nem tulajdonított.

Az elsőfokú bíróság helyesen ismerte fel azt is, hogy a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség 1959. évi Ptk. 339.§-ában írtak szerinti feltételei nem állnak fenn, a felperesek által hivatkozott vagyonsökkenés, és az azzal összefüggő elmaradt haszon a kölcsönszerződés teljesítésével okozati összefüggésben merült fel, a felperesek az alperesek csalárd, megtévesztő eljárását, mint károkozó magatartást az 1952. évi Pp. 3.§ (3) bekezdése szerinti, a 32.P.20.658/2015/14. számú jegyzőkönyvbe foglalt figyelmeztetés ellenére nem bizonyították. A felperesek az elsőfokú bíróság által megállapítottakkal szemben a jogi képviselőjük útján (11.P.20.619/2012/24. számú jegyzőkönyvben rögzítettek szerint) valóban állították, hogy felolvasás esetén nem kötötték volna meg a szerződést, ennek a hivatkozásnak azonban semmilyen relevanciája nem volt, mivel a felolvasás kizártságával kapcsolatos ellenbizonyítás sikertelen maradt. Ha az okirat felolvasása nem történt volna meg, abból sem következne egyebekben az, hogy a felperesek az aláírást bizonyosan megtagadták volna, mivel azok a körülmények, amelyek az ügyletkötéssel kapcsolatos felperesi várokozásokat megghiúsították, nem az ügyletkötéskor, hanem a későbbiekben, a gazdasági válság kialakulásával következtek be.

Ha az okirat a III., IV. rendű alperesek jogsértő eljárása, a felolvasás hiánya folytán nem lenne közokiratnak tekinthető, az az elsőfokú bíróság helyes felismerése szerint a benne foglalt követelés létrejöttét nem érintené, az okirat a bizonyítás szempontjából az 1952. évi Pp. 196.§ (1) bekezdésében foglaltak megfelelő alkalmazásával teljes bizonyító erejű magánokiratnak minősülhetne (Kúria Pfv.I.21.346/2013/12.szám). A közokirati jelleg hiányának egyetlen következménye a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 23/C. §-a szerinti végrehajtási záradékolás kizártsága lenne, ami pedig nem az adós felperesek, hanem a hitelező alperesek számára jelent hátrányt, így a felpereseknek a közokirati jelleg hiányából kára nem származhatott.

Mivel a másodfokú bíróság az elsőfokú bírósággal ellentétben nem állapította meg a felolvasás hiányát, ennek következtében az indokolás megváltoztatására vonatkozó csatlakozó fellebbezéseket alaposnak találta, és a tényállást érintő módosításokon túl mellőzi az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolási részéből a 13. oldal második bekezdésének utolsó fordulatában tett azt a következtetést, hogy az okirat felolvasása a közjegyzőnél nem történhetett meg valamennyi részletére kiterjedően, valamint a 13. oldal utolsó bekezdéséből „a közokirati jellegtől való megfosztottsága” szövegrészt, mivel a másodfokú ítéletben írt változtatások folytán a közjegyző által kiállított perbeli okirat kapcsán a Kjt. 120.§ (1) bekezdés d) pontjának megsértése nem volt megállapítható.

A felperesek fellebbezési eljárásban is fenntartott bizonyítási indítványa beszédszakértő kirendelésére, a kárösszecszerűségének alátámasztására szakvélemény beszerzésére, az 50. számú nyomtatvány csatolására, valamint arra irányult, hogy a II., valamint V.-VI. rendű alperesek igazolják a szerződéstervezetek felperesek részére történt átadását. A közjegyzői irodában ténylegesen eltöltött idő bizonyítottságának hiányában az okiratot felolvasásához szükséges időtartam megállapítása szükségtelen volt, az 50. számú nyomtatványnak a fentebb kifejtettek szerint jelentősége nem volt, a kárösszegének bizonyítása a kártérítési felelősség egyéb törvényi feltételei hiányában ugyancsak indokolatlan volt, az pedig az eljárásban nem képezte vita tárgyát, hogy a szerződéstervezeteket a felperesek előzetesen nem kapták meg. A további bizonyítás a másodfokú bíróság álláspontja szerint szükségtelen volt, így ez okból a felpereseknek az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére irányuló másodlagos fellebbezése kérelme nem volt teljesíthető.

Az Európai Unió Bíróságának állandó ítélkezési gyakorlata szerint az előzetes döntéshozatalra utalás általános kérdésekkel kapcsolatos tanácsadó vélemények érdekében nem, kizárólag az uniós jogot érintő jogvita tényleges megoldásának szükségessége esetében indokolt. (2017. szeptember 27-i P ítélet .../16. 123. pont). A perbeli jogvitára érdemi kihatással nem bíró, az érvényesség nyilvánítás korlátaival, a törvényi úton történő utólagos szerződésmódosítás, illetve a polgári jogegységi határozatok általános megengedhetőségével kapcsolatos kérdések miatt az Európai Unió Bírósága számára az eljárási szabályzata 53. cikkének (2) bekezdése alapján nyilvánvalóan elfogadhatatlan előzetes döntéshozatali eljárás iránti kérelem előterjesztésére vonatkozó felperesi indítványt ezért a másodfokú bíróság elutasította. Döntését az 1952. évi Pp. 155/A.§ (2) bekezdése alapján az eljárást befejező érdemi határozatában indokolta meg. Az e rendelkezés elleni fellebbezést az 1952. évi Pp. 155/A.§ (3) bekezdése zárta ki.

A fentiekre figyelemmel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság érdemben helyes döntését - a csatlakozó fellebbezéseket teljesítve a fentiekben részletezettek szerint részben eltérő indokokkal - az 1952. évi Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az 1952. évi Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján a felperesek kötelesek a II., V. és VI. rendű alperesek, illetve a III. és IV. rendű alperesek másodfokú eljárásban felmerült költségét megfizetni. A másodfokú eljárásban felmerült költséget a felperesek sikertelen fellebbezése kapcsán a másodfokú bíróság a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3.§ (2) bekezdés *b)* pontja, (6) bekezdése alapján, a kifejtett jogi képviselési tevékenységgel arányosan az elsőfokú bíróság által megállapított, és az alperesek által nem támadott ügyvédi munkadíj fele részének megfelelő 310.000 forintban állapította meg, míg a sikeres csatlakozó fellebbezés után a II., V. és VI. rendű alpereseknek, illetve a III. és IV. rendű alpereseknek a felhívott IM rendelet 3.§ (3) és (5) bekezdése, 4/A.§ alapján megállapítható 25.400 forint ügyvédi munkadíja és 8.000 forint illetékköltsége merült fel. A felperesek az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74.§ (3) bekezdése folytán alkalmazandó, a költségmentességről szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13.§ (2) bekezdése alapján, az 1952. évi Pp. 78.§ (1) bekezdésére figyelemmel kötelesek a személyes illetékfeljegyzési jogukra figyelemmel feljegyzett 2.500.000 forint fellebbezési eljárási illeték megfizetésére.

Pécs, 2018. január 25.

. Kutasi Tünde s.k. a tanács elnöke, Gáspárné dr. Baranyabán Judit s.k. előadó bíró, Dr. Vogycska Petra s.k. bíró

